

Skjutbanan i Senneby

Sammanställt av Thure Herbertsson, september 2013

Då Väddö Skytteförening bildades i slutet på 1800-talet kom den att förlägga sin skjutbaneanläggning till Senneby, på jordbruksfastigheten 6:2, Skraddargården. Här kom föreningen att bedriva sin verksamhet ända till mitten av 1940-talet.

Tillkomsten av den Frivilliga Skytterörelsen i Sverige.

Den frivilliga skytterörelsen har sitt ursprung från kriget mot Ryssland 1808. Vid freds-uppgörelsen 1809, förlorade Sverige sin östra rikshalva. Finland hade då tillhört Sverige i ca 700 år. Läget i landet blev mycket oroligt, det framfördes beskyllningar på att makthavarna hade misskött sina uppdrag. Kungen, Gustaf IV Adolf, blev beskylld för flathet och dåligt omdöme och blev under dramatiska omständigheter fråntagen rätten till att vara Sveriges kung. Man sökte allmänt att utse syndabockar efter det katastrofala nederlaget. Militära ledningen ansågs inte fullföljt sitt uppdrag med att förse landet med en tillräcklig stark armé. Detta kom att alltmer framstå som den främsta orsaken. Soldaterna hade för dålig rustning samt var för lite övade i att hantera vapnen med skicklighet och precision.

Denna för landet mycket oroliga tid, med en uppenbar rädsla för att Ryssland skulle anfalla det återstående Sverige, gjorde att försvarviljan i landet blev till allmän angelägenhet. Förutom att militären skärpte soldatutbildningen, engagerade sig även ideella krafter för att utbilda intresserade för frivillig träning på vapenskicklighet. De kom att organisera sig i skytteföreningar runt om i landet. Med statligt stöd byggdes skjutbaneanläggningar som gjorde det möjligt för alla intresserade, även för de indelta soldaterna, att träna vapenhantering och träffsäkerhet. Skytteföreningarnas övningsverksamhet utövades i olika tävlingsformer som gav både nöje och spänning.

Den här tidens vapen var inte lätta att handha. De handeldvapen som användes kallades mynningsladdare. Som namnet anger laddades de från mynningen och det var givetvis tidskrävande att komma till skott. På 1860-talet började gevären utvecklas så att de kunde laddas bakifrån med enhetspatroner vilket ökade eldhastigheten och tillförlitligheten. Piporna fick räffling och ställbara riktmedel vilket ökade gevärets precision. Det mest kända geväret är Mausergeväret modellår 1896 med magasin för fem patroner och med möjliga skjutavstånd på upp till 500 meter med god precision. Detta gevär blev till en revolution för handvapentekniken. För de frivilliga, liksom militären, betydde det nya vapnet att intresset för skyttet ökade. Med det nya masurgeväret kom skytteintresset i slutet av 1800-talet få en kraftigt ökad anslutning och utveckling. Skytteföreningarna fick nu större framgång med möjlighet att ordna olika tävlingar i både ban- och fältskytte, den till våra dagars allmänt populära skidskyttetävlingarna. Det gamla geväret, m/96, är fortfarande i bruk, både i original som i ett kortare utförande.

Bildandet av Skytteförening och anläggandet av skjutbana.

När Väddö Skytteförening bildades finns inga exakta uppgifter om. Från Skraddargårdens gamla lagfartshandling av den 10 feb. 1922, finns ett inteckningsprotokoll som anger att Väddö Skytteförening söker inteckning i jordbruksfastigheten, Senneby 6:2, Skraddargården: gällande att, ägaren, A. P. Eriksson upplåter på tio år erforderlig mark för redan anlagd

skjutbana till Vaddö skytteförening. I protokollet står även angivet att skytteföreningen redan 1892 hade beviljats inteckning i fastigheten.

Enligt ovanstående vet vi att föreningen var verksam 1892.

Förutsättningen för att föreningen skulle ha möjlighet att bedriva sin verksamhet var att få tillgång till lämplig mark för byggande av en skjutbaneanläggning. Inom Vaddö fanns säkert inte så många platser att välja på då verksamheten måste vara omgärdad med betryggande säkerhetsmarginaler. Den gamla Skräddargården, Senneby 6:2, med öppen mark mot Mellanberget, blev tydligen intressant som lämplig plats för att anlägga skjutbanan. När överenskommelse med markägaren var ordnad och kostnader för markintrång och uppbyggnad beräknade och fastställda, gavs möjlighet att söka statliga medel för att kunna åstadkomma en skjutbaneanläggning. (*Se bifogad karta*)

Anläggningen blev byggd med tre skjutvallar på avstånd av, ett-, två- och trehundra meter till skyttegravens där markörtavlorna var placerade. Framför det bakomliggande Mellanberget fanns en lämplig jordbank (troligen delvis uppbyggd) som utgjorde ett säkert kulfång. Mellan ledningen på skjutvallen och personalen i skyttegravens anordnades ett enkelt signalsystem. Det angav anvisning på när skott skulle börja avfyras och när skott upphörde att avfyras och att skjutningen var avslutad, samt att någon med markeringspilen skulle ange skjutresultatet. På den stora holmen mellan gården och Mellanberget byggdes en s.k. skyttepaviljong. I den hade föreningen sitt förråd av gevär och ammunition samt utrymme för instruktion och vapenvård. När verksamheterna var avslutade för dagen blev det oftast samvaro med fika och kortspel.

Senneby erbjöd inte bara en fin skjutbaneanläggning utan även duktiga skyttar som hade intresse av föreningsarbetet. Redan som 17-åring, 1902, ingick And. Axel Andersson, (slaktare) Södergården, som medlem i föreningen. Han kom senare att bli dess kassör mellan 1911 – 1932. Helmer Eriksson, (bonde), Olars-gården, var också bara 17 år när han blev medlem 1922. Helmer blev föreningens kassör från 1932 till sin bortgång 1945.

Joel Lundin, (sågverksarbetare), Bysta'n, medlem som 18-årig, 1917, blev en stark profil inom föreningen. Han hade ett brinnande intresse för skytterörelsen och var föreningens ambitiösa instruktör och samordnare samt var dess sekreterare i ett stort antal år. Gustav Mattsson, (bonde), Karl Mass-gården, medlem som 15-årig, 1922. Bertil Jansson, (bonde), Bysta'n, medlem som 23-åring, 1933. Gustav och Bertil var mycket förenings- och skytteintresserade. De flesta av föreningens medlemmar var även skickliga jägare. *Inom (), deras senare yrkesbefattningar.*

Uppgifter är hämtade ur boken, "Svenska skyttar i Stockholms- och Uppsala län 1939".

Slutet på skjutbaneepoken.

På Skräddargården i Senneby – som nämns i inledningen - kom skytteverksamheten att pågå till mitten av 1940-talet. (*Se bifogad arrendekontrakt.*) Därefter flyttades verksamheten till mark på Hammarby. Numera har den efter gammalt så starkt hörbara verksamheten de senaste tjugo åren alltmer tystnat.

Under föreningens verksamhet i Senneby var smällandet från skjutbanan allmänt störande. Visserligen hade skjutandet sin begränsning. Den förekom endast på lördagar och söndagar, på söndagar efter gudstjänstens slut. Sedan Vaddös militärskjutfält, Ytterskär, tillkom 1939, kom smällandet att bli än värre. Nu smällde och bullrade det även under veckans övriga dagar. "Smällandet" kom ju ändå från våra egna, - hemska tanke, om i stället ofredens män hade förorsakat detsamma."

För Skräddargårdens ägare var skjutbanan ett besvärande intrång då skyttegravsanläggningen låg i den beteshage som var lämplig för hästarna under veckoslutet. För Senneby som helhet kom skjutbanans nedläggning att utgöra ett minskat smällande på söndagarna, - men vi hade ju alltså det militära kvar. Men för Skräddargården i synnerhet blev nedläggningen till lättad för både driften av gården och betesgången för hästar och kor.

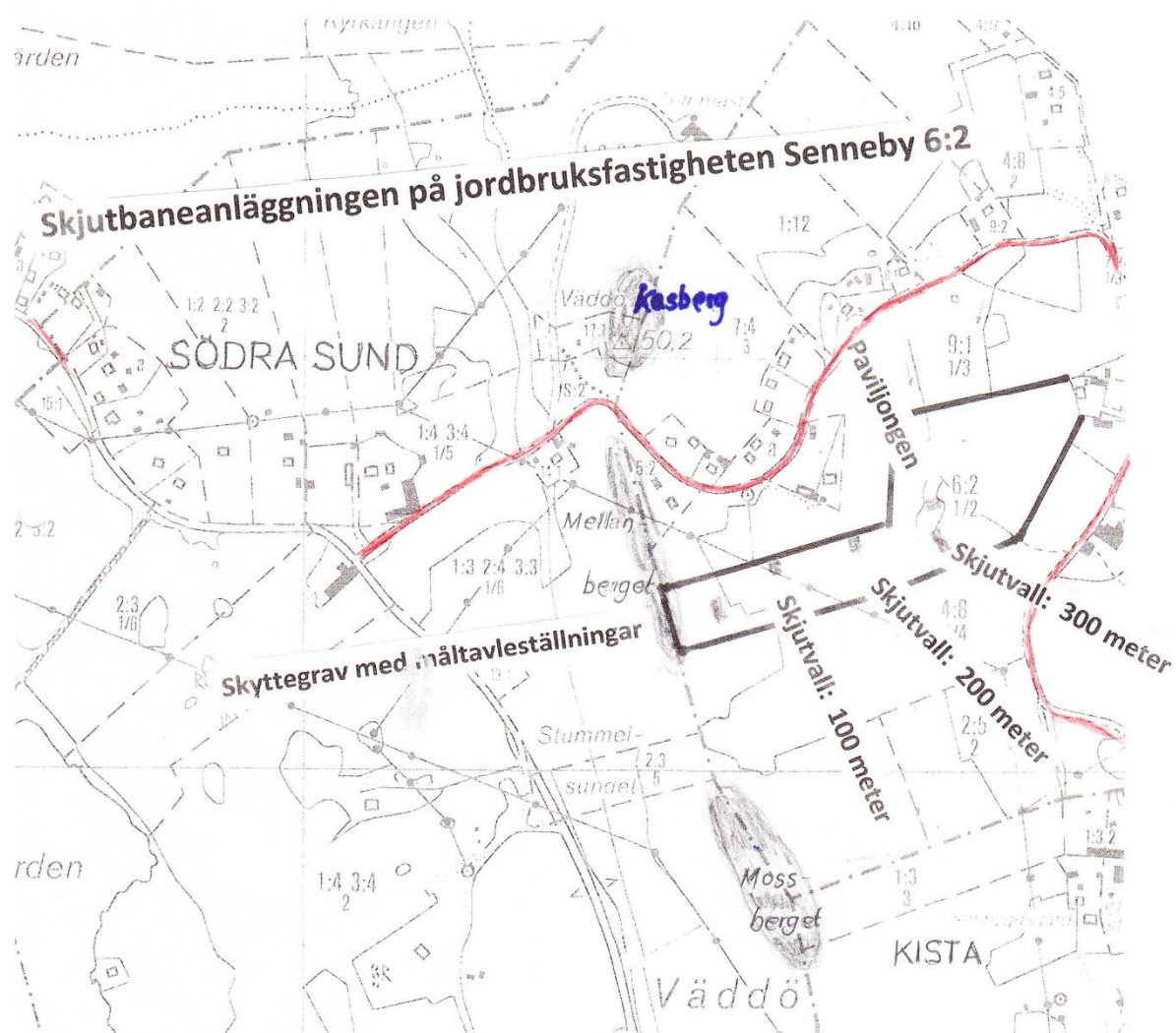
De som saknade skjutbanan var säkert de handfull män som hade skjutandet och samvaron som ett socialt betingat behov. En av dessa var en äldre man, Viktor Pettersson, som bodde i bostadslängan intill gångstigen till skjutbanan, han deltog inte i skjutandet, utan hade ett stort intresse för kortspel. Som redan nämns, var kortspel vanligt förekommande efter skjutövningarna. Men denne Pettersson visste att kortspel inte hade ledningens gillande. Därför var han mycket noga med att spana in att ledningsgubbarna hade passerat hemåt förbi hans fönster innan han begav sig till paviljongen. Där väntade ju en trivsamt samvaro med kvardröjande kortspelskompisar. (Se speciell artikel under "Hantverkare" – Viktor Pettersson).

Jag som har skrivit denna artikel är troligen den enda kvarvarande som har utövat skjutning på Senneby skjutbana. När jag, 1943, som 17-årig yngling ingick som soldat i Väddö Hemvärn, var skarpskytteövningarna förlagda till Senneby skjutbana.

Kortet visar Väddö Skytteförenings "skyttepaviljong" som tillhörde skjutbaneanläggningen i Senneby från slutet av 1800-talet till mitten 1940-talet. Paviljongen flyttades med till den nya skjutbaneanläggningen på Hammarby mark där den står på vänster sida längs vägen till Gamla Grisslehamn, ca 200 meter från vägskälet till Hammarby.

Foto Thure Herbertsson.



Bilaga: karta utvisande Skjutbaneanläggningen på Jordbruksfastigheten Senneby 6:2

Bilaga: Arrendekontrakt mellan jordägare och skytteföreningen

ARRENDEKONTRAKT.

Undertecknad, Dora Andersson, upplåter härmed på en tid av tio /10/ år räknat från den 1 jan. 1934 till och med den 31 dec. 1944 å mitt ägande 1/4 mantal frälsskatta n:o 6 Senneby i Vaddö socken av Stockholms län till Vaddö skytteförening erforderlig mark till förut anlagd skjutbana för bedrivande av målskjutningsövningar m.m. belägen å mina ägor mellan mosshagsberget och Senneby by med 300 meters skjutstation i marken och åkerhörnet därinvid samt med rättighet för föreningen att anlägga markeringsgravar och uppsätta skottavlor samt uppföra erforderliga skottvallar på marken invid Mosshagsberget allt emot ett årligt arrende av trettio kronor som erlägges den 1 december varje år på följande villkor:

1. Föreningen äger rätt att invid vägen vid M. V. Janssons rågång, dock så att vägen ej därev hindras, uppföra en upphöjning till skjutstationer dels en på 100 m. med 16 kvadratmeters areal och dels en på 200 m. med 36 kvadratmeters areal, allt utom vägen.

2. Skytteföreningen äger att använda de av mig begagnade vägar till och från skjutplatsen dock skall därvid iakttagas att växande gröda ej onödigtvis nedtrampas.

Skjutövningar få endast pågå ånder lördagar och söndagar.

3. Exister skytteföreningen uti fullgörandet av arrendeavgiftens erläggande å bestämd tid vare detta kontrakt förverkat och anses uppsagt.

4. Till säkerhet för detta kontrakts bestånd äger skytteföreningen utan mitt vidare hörande söka och erhålla inteckning uti mitt ägande 1/4 mantal frälsskatta N:o 6 Senneby i Vaddö socken.

Med ovanstående kontrakt varav tvenne lika lydande exemplar blivit växlade förklara vi oss å bägge sidor nöjda och förbind oss att detsamma oinskränkt fullgöra. *Skulle förmingens verksamhet upphöra, gäller icke detta kontrakt vidare.*

Vaddö den .1. september 1934.

Dora Andersson...

Jordägare.

Å Vaddö Skytteförenings vägnar:

M. M. M. M. M.
Ordf.

Jarl Emanuel And. W. Andersson
Mkr. *Kassör*